

SAMENVATTING

Er bestaat een groeiende consensus dat de landbouwpraktijken in Europa moeten veranderen om zowel rendabel als duurzaam te blijven, iets wat ook tot uiting komt in talrijke beleidsinitiatieven op Europees niveau in het afgelopen decennium die bestaande gunstige landbouwpraktijken direct of indirect bevorderen. Onlangs nog is in de Europese Green Deal een routekaart uitgestippeld voor de verduurzaming van de economie van de EU en zijn verschillende kernacties geformuleerd die van cruciaal belang zullen zijn voor de bevordering van land- en bodembescherming in Europa. Met deze verschuiving komt een toenemende druk op de landbouwproducenten om hun werkwijze te veranderen en nieuwe technieken en praktijken in te voeren, niet alleen als gevolg van de beschreven veranderingen in het beleid, maar ook door hun eigen bezorgdheid over het milieu, de normen van de particuliere sector en de toenemende bewustwording van de consument.

Opleiding voor empowerment

Flexibele stimulansen voor
bedekkingsgewassen die zijn afgestemd

Het SoilCare-project

Het algemene doel van SoilCare is het identificeren, evalueren en bevorderen van veelbelovende bodemverbeterende teeltsystemen (SICS). SoilCare definieert SICS als specifieke combinaties van gewastypen, vruchtwisselingen en beheerstechnieken die erop gericht zijn de bodemaantasting een halt toe te roepen en/of de bodemkwaliteit te verbeteren met teeltsystemen die de bodemkwaliteit (en bijgevolg de functies ervan) verbeteren en positieve gevolgen hebben voor de rentabiliteit en de duurzaamheid van de landbouw. Dergelijke teeltsystemen zijn vervolgens getest op 16 onderzoekslocaties in het kader van het SoilCare-project, zowel in EU- als niet-EU-landen. Op basis van de analyse van het beleidskader op EU-, nationaal en subnationaal niveau, en de feedback die is verzameld bij Europese en nationale belanghebbenden, kunnen wij een reeks overkoepelende aanbevelingen formuleren voor maatregelen om de bredere invoering van SICS in Europa te bevorderen.

Lees meer hier: <https://soilcare-project.eu>

en hier: SoilCare Deliverable 7.2 "Report on the selection of good policy alternatives at EU and study site level" <https://soilcare-project.eu/downloads/public-documents/soilcare-reports-and-deliverables/186-report-13-d7-2-milieu-full-v2/file>

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

Hinderpalen voor duurzaam bodembeheer

Kennis/informatie

Beschikbaarheid van informatie, versnipperde diensten, deskundigheid/kwaliteit van adviseurs, kosten, continuïteit van de financiering van adviesdiensten

Beleid/institutioneel

Nadelige beleidseffecten, gebrek aan coherentie/beleidsconflicten, zwakke opvolging/handhaving top-downbeleid, onstabiele beleidskaders, gebrek aan bodemwetgeving/doelstellingen

Sociocultureel

Bewustwording/waarde van de bodem, groepsdruk, vraag naar duurzaam geproduceerde producten, traditionele praktijken

Economisch

Overgangskosten, tijdsverloop tussen verandering van praktijk en voordelen, marktvraag, holistische aanpak

Hoe kunnen de EU en het nationale/regionale beleid acties ter bevordering van de toepassing van SICS vergemakkelijken?

Aanbeveling I: Ambities en doelstellingen op lange termijn vaststellen

De bescherming, instandhouding en verbetering van land en bodem op EU-niveau en in de lidstaten berust in sterke mate op sectoraal en milieubeleid. Op EU-niveau moeten specifieke langetermijndoelstellingen voor verschillende belastende factoren die de bodemfuncties beïnvloeden/bodembedreigingen veroorzaken, worden geïntegreerd in nieuwe beleidsinitiatieven, zoals de lopende herziening van de Thematische strategie voor bodembescherming of het geplande Zero Pollution Action Plan. Bovendien zouden advies op EU-niveau over ecoregelingen en aanbevelingen van de Commissie aan de lidstaten in het kader van de formele evaluatie en goedkeuring van de nieuwe strategische plannen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) kunnen bijdragen tot een bredere toepassing van SICS.

Op landelijk niveau:

- Relevante SICS kunnen worden gestimuleerd via maatregelen in het kader van de strategische plannen van het GLB, en met name de ecoregelingen van de lidstaten.
- Belanghebbenden, met name landbouwers, moeten worden betrokken bij de ontwikkeling van nationale en subnationale beleidsinstrumenten. In de 'Farm to Fork'-strategie wordt uitdrukkelijk opgeroepen tot een versterking van de positie van de landbouwers in de bevoorradingsketen, en in de procedures voor het opstellen van de nationale strategische plannen voor het GLB is voorzien in een breed raadplegingsproces.

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

Hoe kunnen de EU en het nationale/regionale beleid acties ter bevordering van de toepassing van SICS vergemakkelijken?

Aanbeveling 2: De coherentie tussen beleid en beleidsdoelstellingen vergroten

Beleidsconflicten en synergieën moeten zorgvuldig worden geanalyseerd en op elkaar worden afgestemd, om de overgang naar duurzame landbouwpraktijken niet te ontmoedigen. Het nieuwe GLB verbetert de algemene samenhang met milieuwetgevingsinstrumenten. Potentiële conflicten met andere sectorale wetgeving, bijvoorbeeld inzake energie en afval, kunnen echter blijven bestaan. Mechanismen om de coherentie tussen verschillende onderdelen van de EU-wetgeving en het EU-beleid te garanderen, kunnen een toekomstgerichte effectbeoordeling omvatten waarin de gezondheid van de bodem als een fundamenteel element wordt geïntegreerd. Dat betekent dat alle relevante wetgeving aan een reeks criteria moet voldoen om te bepalen of zij een negatief effect heeft op de bodem, hetzij rechtstreeks, hetzij door niet-duurzame landbouwpraktijken aan te moedigen. Een dergelijk mechanisme zou de transversale rol van de bodem erkennen als bemiddelaar van talrijke landdiensten, waardoor bij de beleidsevaluatie meer rekening zou worden gehouden met de bodem.

Op landelijk niveau:

- Geef landbouwers duidelijke, ondubbelzinnige informatie over de wettelijke voorwaarden waaraan zij moeten voldoen - vooral als ze aan subsidies zijn gekoppeld - en over de voorwaarden die kunnen worden beloofd.
- Tweerichtingscommunicatie tussen de beleidsmakers, de landbouwers en de neutrale adviesdiensten zou helpen om een constante terugkoppeling tot stand te brengen, een aantal van de problemen in verband met de duidelijkheid op te lossen en top-down beleidsvorming te vermijden.

De bodem voeden

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

Hoe kunnen de EU en het nationale/regionale beleid acties ter bevordering van de toepassing van SICS vergemakkelijken?

Aanbeveling 3: Doelgerichte economische instrumenten ontwerpen

Het GLB, het belangrijkste financiële instrument voor de landbouw in Europa, moet ernaar streven minder prescriptief te zijn en een pasklare aanpak te vermijden, maar de landbouwers een algemene richting aan te geven, duidelijk omschreven door streefdoelen en hen in staat te stellen stappen te zetten om die streefdoelen te bereiken op een manier die het best aan hun unieke omstandigheden is aangepast. Op EU-niveau biedt de nieuwe opzet die voor het GLB na 2020 wordt voorgesteld, de lidstaten een grotere mate van vrijheid bij het vaststellen van de nieuwe strategische plannen voor het GLB.

Op landelijk niveau:

- Financiële stimulansen moeten doelgerichter zijn, zowel gekoppeld aan specifieke acties als aan regio's (of milieu/geografische omstandigheden) om tot de gewenste verandering te leiden. Regionaal voorgeschreven SICS die een bron van zowel rendabele als duurzame voedselproductie kunnen zijn, moeten voorrang krijgen. In dit verband kunnen de door het SoilCare-project ontwikkelde kaarten van de toepasbaarheid op regionaal en EU-niveau voor brede SICS-clusters een belangrijke leidraad vormen.
- Financiële instrumenten moeten de overgang naar langetermijnveranderingen in de praktijken vergemakkelijken in plaats van eenmalige maatregelen te financieren. Bovendien is vertrouwen in langetermijnregelingen (>7 jaar) die in beleidskaders zijn geïntegreerd, essentieel om het vertrouwen van invloedrijke landbouwers te winnen.
- Belasting op niet-duurzame producten en technieken op het niveau van de consument is een manier om de kosten voor het milieu en de samenleving in het algemeen te internaliseren en zou ook de keuzes van de consument beïnvloeden, waardoor meer vraag zou ontstaan naar duurzame producten en deze een prijsvoordeel zouden genieten. Een innovatieprijs zou een doeltreffend instrument kunnen zijn om zowel consumenten als landbouwers bewust te maken van duurzame producenten en productiemethoden.
- Regelingen voor het delen van uitrusting en/of collectieve aankopen die anders duur zouden uitvallen, kunnen worden opgezet, aangemoedigd en gepromoot onder landbouwers. Belanghebbenden uit de industrie kunnen worden aangemoedigd aan deze regelingen deel te nemen om hun uitrusting/materiaal te promoten.

Beleid ter ondersteuning van veranderingen

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

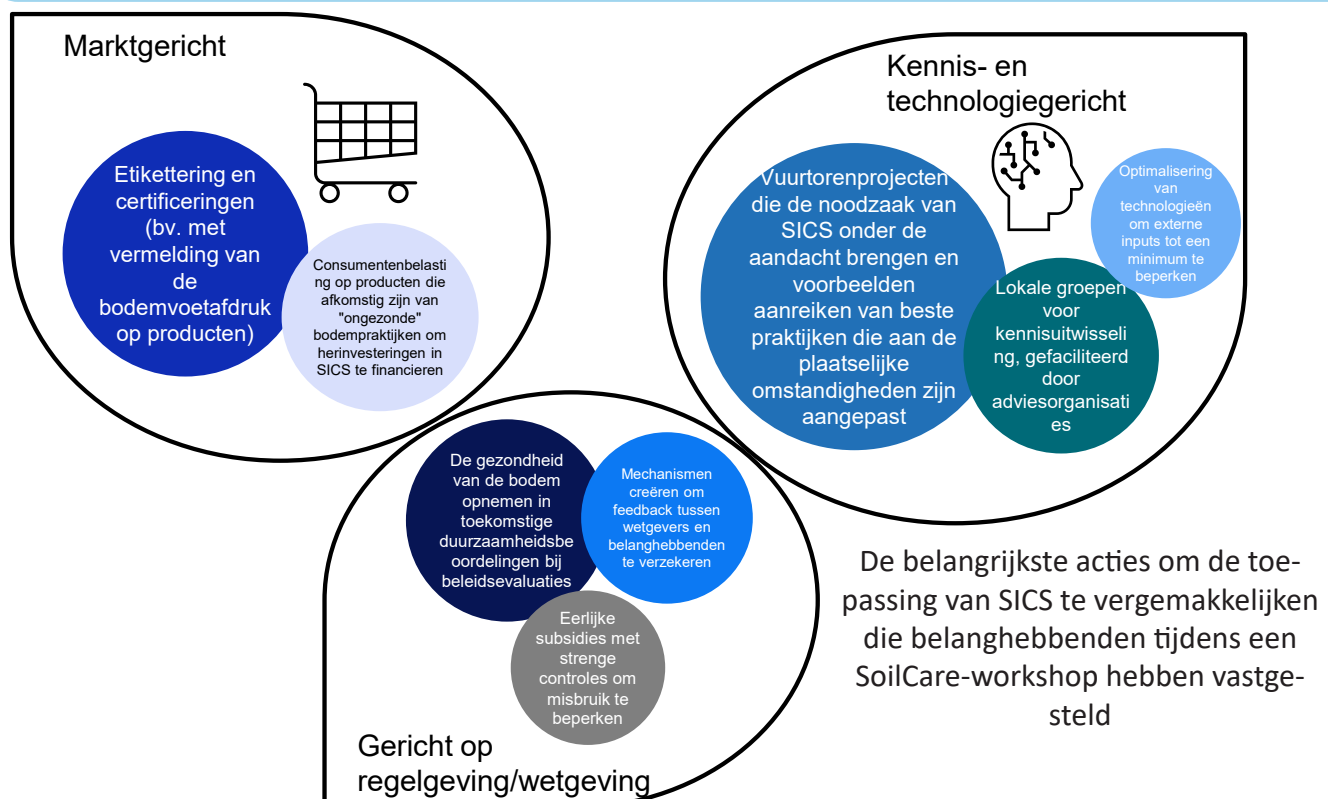
Hoe kunnen de EU en het nationale/regionale beleid acties ter bevordering van de toepassing van SICS vergemakkelijken?

Aanbeveling 4: Versterking van de beleidsopvolging en -handhaving

Ambitieuze maar flexibel beleid kan alleen succesvol zijn als het goed wordt opgevolgd en gehandhaafd. Het nieuwe GLB-voorstel bevat weliswaar een gedetailleerde reeks indicatoren, maar deze zijn er hoofdzakelijk op gericht doelgebieden/percentages vast te stellen waarop een specifieke maatregel betrekking moet hebben, veeleer dan te bepalen welke milieuverbeteringen moeten worden bereikt.

Op landelijk niveau:

- Aanvulling van de voorgestelde GLB-indicatoren met indicatoren die gericht zijn op milieuprestaties en die de op bedrijfsniveau geleverde voordelen beoordelen.
- Stroomlijning van de verschillende toezicht- en rapportagesystemen die voor verschillende onderdelen van de EU-wetgeving zijn opgezet, om de betrouwbaarheid te vergroten en de administratieve lasten voor de overheid te verminderen.
- Landbouwinspecteurs zijn belangrijke elementen van de toezichtmechanismen. Hun opleiding moet zodanig worden opgezet en geactualiseerd dat zij over de meest recente kennis beschikken met betrekking tot de wetgeving en de wetenschappelijke ontwikkelingen.
- Het opzetten van speciale overheidseenheden of -agentschappen die zich specifiek richten op de opvolging van de effecten van de verschillende beleidsmaatregelen op de gezondheid van de bodem, zou een extra instrument zijn om de uitvoering en opvolging te verbeteren.

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

Hoe kunnen de EU en het nationale/regionale beleid acties ter bevordering van de toepassing van SICS vergemakkelijken?

Aanbeveling 5: De mogelijkheden voor landbouwers om te leren en kennis uit te wisselen versterken

Financiële stimulansen zoals die in het kader van het GLB kunnen minder doeltreffend zijn dan andere soorten instrumenten zoals voorlichtings- en adviesdiensten, omdat daarbij geen rekening wordt gehouden met factoren die verband houden met de opvattingen en attitudes van de landbouwers. De steun aan de bedrijfsadviesdiensten, bijvoorbeeld via de instrumenten van het GLB, moet worden voortgezet.

Op landelijk niveau:

- Maak van bodemgezondheid een sterker onderdeel van de beroepsopleiding en permanente educatie van landbouwers. De nadruk moet worden gelegd op de basisbeginselen van duurzaamheid, zoals een rechtvaardige lastenverdeling tussen de generaties, het belang van een gezonde bodem voor alle andere systemen op deze planeet en de gevolgen van niet-duurzame praktijken.
- Regelmatige opleiding organiseren; voor sommige van de praktijken die de bodem ten goede komen, zullen de landbouwers over deze technieken, de toepassing ervan in verschillende omstandigheden en de voordelen ervan moeten leren om eventuele misvattingen over deze methoden te veranderen. Belanghebbenden suggereren dat goed georganiseerde en voortdurende interacties met landbouwers, zoals vrije groepsgesprekken, succesvol zijn in het veranderen van attitudes en overtuigingen.
- Samenwerken met landbouwers en vertrouwde organisaties om advies en opleiding te verstrekken. Peer-to-peer learning en bottom-up initiatieven zijn krachtige instrumenten om landbouwers kennis bij te brengen, aangezien zij een groot vertrouwen stellen in hun collega-producenten. Partnerschappen met landbouwers die bereid zijn nieuwe technieken te ontwikkelen of met betrouwbare organisaties, zullen ervoor zorgen dat de doelgroepen worden bereikt en dat nieuwe informatie wordt gehoord.
- Samenwerken met wetenschappers en andere onderzoekers om innovatie te bevorderen, waardoor technologieën kunnen worden geoptimaliseerd die de landbouw over de hele lijn duurzamer maken, en om onderzoeksresultaten toegankelijk te maken en te zorgen voor een ruime verspreiding ervan
- Overwegen van de oprichting van een netwerk van modelboerderijen die demonstreren hoe verschillende SICS in de regio kunnen worden gebruikt en aangepast.

Advies delen

@SoilCare_eu

Het SoilCare-project wordt gefinancierd door het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 van de Europese Unie in het kader van subsidieovereenkomst nr. 677407.

